

Bíbliutýðingar á einum vegamóti

Elsa Funding, prestur á Viðar-eiði, hevur skrivað eina bók um føroyskar bíbliu-týðingar og týðingarroyndir, sum kom út herfyri

Ummæli

P. M. Rasmussen
teol dr.

Elsa Funding
Føroyskar bíbliutýðingar og týðingarroyndir.
Forlagið Fróðskapur
Setursrit 4
200 blaðs.

Til inngangs endurgevur Elsa burtur úr formæli hjá Viderø til Sámuelsbøkurnar í 1953, at bíbliutýðing minnir um sinnopskornið, sum vaks og vaks, inntil tað varð so stórt, at himmalsins fuglar kundu byggja reiður í greinum tess; hebraíska málið kann líknast við bulin á sinnopstrænum, tað er frumstovnurin. Á hesum máli er gamla testamentið ritað, og tó at nýggja testamentið er á grikskum, lýsir tí hitt hebraíska málið mangar staðir ígjøgnum; allar heimsins bíbliutýðingar eru eins og greinar, ið allar eru sprotnar av hesum eina stovni. Fyrsta greinin var hin grikska týðingin, tínæst hin latínska og so framvegis; alt fram at okara døgum hava hesar greinar fjølgast, soleiðis, at “træið” nú fevnir um alla jørðina. Eisini við okkara føroyska máli hevur nú hetta veldiga “træ” fingið eina grein afturat, eina lítla, óbúna, sum toyggir seg fram millum hinna fullbúnu greina, ið mjúkliga boyggja seg allar vegir fyri andans loti; men eingin sigi hana ringa fyri tað, tí at ikki hava gróðarlíkindi hennara verið tey bestu.

Góð innføring

Bókin er býtt sundur í fleiri smá og størri brot. Eitt stutt brot er um nøkur prinsipp um orðatýdning ella týdningsmun millum føroyskt og grikskt.

Bókin hjá Elsu Funding, cand. phil. fær bestu viðmæli frá P. M. Rasmussen teol. dr.

Eitt kapitull er um bíbliu-týðingarsøguna í høvuðsheitum. Her verður mest nortið við fornaldar týðingar. Her verður nortið við fyrstu týðing á einum máli, sum er skilt við okkara. Tað er gotiska týðingin, sum Wulfila biskupur og trúboðari týddi. Meginparturin av Nýggja Testamenti og brot úr Gamla Testamenti, tað er stuttligt at síggja. Sjálvt um vit ikki skilja tað eru tað meira enn so onkur orð, sum vit kunnu fá fatur á. Hetta er so langt afturi í tíðini sum í fjórðu øld.

Elsa fylgir gongdini upp móti okkara tíð, sjálvsagt ógvuliga stutt. Hon nevnr tær evropeisku og norðurlensku týðingarnar, tær kendastu eru Luthers týðing, enskar og franskar, so danskar, svenskar og íslenskar. Tær norðurlensku eru allar í størri ella minni mun heftar afturat Lurhers týðing.

Føroysku týðingarnar

Eitt kapitull er um føroyskar

týðingar upp til 1908. Tann elsta føroyska heildartýðingin er J. H. Schrøters týðing av Matteusevangeliinum, sum varð prentað í 1823, men týdd nøkur ár frammanundan. Henda týðing fekk eina heldur kaldliga móttøku. Næsta samanhangandi skiftið var bíbliusøgan hjá Jógvani Poulsen, sum var lærari á Strondum frá 1900, og so týðing A. C. Evensens av Jóhannesevangeliinum, sum kom í 1908. Nevnd verða brot eftir Hammershaimb, J. P. Gregoriussen, Fríðriki Petersen og Símun av Skarði.

Næsta kapitlið er Føroysk bíbliutýðingarsøga II frá 1909 til 1990.

Her eru tað fyrst og fremst teir “Stóru”, sum vit kanska kunnu nevna teir. Jákup Dahl, K. O. Viderø og Victor Danielsen. Viderø fullførði Dahls verk. Fyrsta skriftið, sum Dahl læt úr hondum, var týðingin av Sálmunum í Gamla Testamenti, sum kom í 1921, so komu skriftini so við og við, seinast Jóhannes evangelið í

1936 og Nýggja Testamenti í 1937.

Men longu nøkur ár, áðrenn Nýggja Testamenti hjá Dahl kom út var Victor Danielsen farin undir at umseta Bíbliuna, og hansara Nýggja Testamenti kom út sama árið, sum Dahls, í 1937. Victor arbeiddi skjótt, og longu í 1949 kom hansara týðing av allari bíbliuni. Týðingin hjá Dahl, sum Viderø gjørði lidna, kom ikki út fyrr enn í 1961.

Í hesum partinum er eisini at nevna týðingin hjá Aksel Torgarð av Apokrífunum, og nøkur brot av Nýggja Testamenti, sum Hans Jacob Joensen hevur týtt.

Spennandi samanberingar

Teir kanska mest spennandi partarnir av ritgerðini eru teir báðir seinastu partarnir, málsliga samanberingin av tekstum í Gamla Testamenti og tað sama av nýggja Testamenti.

Hetta skal ikki endurgevast her. Men eigur av verða studerað.

Niðurstøðan hjá Elsu er eisini spennandi. Og kanska verður tað her fólk vera samd ella ósamd við høvundan. Bert eitt lítið brot burtur úr niðurstøðuni: Tað er eini týðing íbórið ongantíð at vera liðug. Henni fer altíð at tørva endurskoðan, ella at frumritið verður týtt av nýggjum. Hesar treytir má ein bíbliutýðing lata sær lynda, og eg haldi, at tíðin er komin – bæði hjá Kirkjuni og hjá Brøðrasamkomuni – at fara undir nýggja bíbliutýðing.

Neyðug nýttýðing?

Ein av niðurstøðunum hjá Elsu Funding, er, at J. Dahl, K. O. viderø og Victor Danielsen vóru undangongurmenn. At meta seg teirra javnlíkar – einsamallur at fara undir slíkt ódnartak, eigur maður ikki at gera í dag. Slíkt verk hevði verið kollðomt, áðrenn tað var byrjað. Harafturímóti eiga vit, eins og norðurlensku grannar okkara, at fylgja tí arbeiðsháttalagi, sum altjóða bíbliutýðingargransking ásetur. Vit eru fáment, og føroyska málinum hevði tað verið vinningur við lít, lótu vit ikki átrúnaðarlugu ósemjurnar fáa fastatøkur á okkum, men stóðu saman um eina felags bíbliutýðing.

Lat meg leggja afturat, Elsa Funding man vera tann av føroysku prestunum, sum er best fyri at standa á odda fyri einari nýttýðing. Elsa er køn í bæði hebraískum og grikskum, og haraftur í føroyskum, har hon hevur lokið cand. phil prógv í føroyskum máli og bókmentum. Bókin hjá Elsu fær mitt besta viðmæli.

